

Sygn. akt II CSK 102/18

POSTANOWIENIE

Dnia 20 czerwca 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z wniosku S. w K.
przy uczestnictwie „P.” Spółki Akcyjnej z siedzibą w P.
o ustanowienie służebności przesyłu,
na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 20 czerwca 2018 r.,
na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawczyni
od postanowienia Sądu Okręgowego w K.
z dnia 13 października 2017 r., sygn. akt I 1Ca [...],

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania
i zasądza od wnioskodawcy na rzecz uczestnika kwotę
240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów
postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wnioskodawca – S. w K. wniósł skargę kasacyjną od postanowienia Sądu Okręgowego w K. z dnia 13 października 2017 r., oddalającego jego apelację od postanowienia Sądu Rejonowego w K. z dnia 13 kwietnia 2017 r. Sąd pierwszej instancji oddalił wniosek o ustanowienie służebności przesyłu polegającej na prowadzeniu eksploatacji sieci przesyłowej należącej do uczestnika – „P.” z siedzibą w P., w tym na prawie swobodnego dostępu i dojazdu do urządzeń przesyłowych w celu wykonywania prac eksploatacyjnych, konserwacyjnych i remontowych na sprecyzowanych ostatecznie w toku postępowania nieruchomościach, stanowiących własność wnioskodawcy, z uwagi na uwzględnienie podniesionego przez uczestnika zarzutu zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu w odniesieniu do pierwszej nitki rurociągu - przez Skarb Państwa w dniu 1 stycznia 1985 r., a co do drugiej nitki - przez uczestnika w dniu 25 października 2003 r.

Wnioskodawca zarzucił w skardze kasacyjnej naruszenie art. 285 k.c. w zw. z art. 292 k.c. i art. 172 k.c., art. 3 k.c., naruszenie konstytucyjnej zasady ochrony prawa własności oraz art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. We wnioskach domagał się uchylenia orzeczenia Sądu Okręgowego oraz poprzedzającego go orzeczenia Sądu Rejonowego i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi uczestnik wnosił o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej. Koniecznej selekcji

skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c. i nie obejmuje merytorycznego rozpatrywania skargi kasacyjnej. W razie stwierdzenia, że występuje co najmniej jedna z tych przesłanek, skarga kasacyjna zostaje przyjęta do rozpoznania.

Skarżący uzasadnił potrzebę rozpatrzenia jego skargi wystąpieniem przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. W jego ocenie skarga jest oczywiście uzasadniona, ponieważ „powodem oddalenia roszczenia dla Sądów obu instancji było zastosowanie normy powstałej na skutek wykładni wykreowanej przez Sąd Najwyższy w roku 2003 do oceny stanu faktycznego sprzed jej wykreowania, tj. lat 1963-2003. W konsekwencji uznano, że istnieje możliwość zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu, co rażąco narusza Konstytucję RP oraz art. 1 Protokołu do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności”.

Jak zostało wyjaśnione w judykaturze Sądu Najwyższego, oczywista zasadność skargi kasacyjnej oznacza, że dla przeciętnego prawnika podstawy wskazane w skardze *prima facie* zasługują na uwzględnienie, co ma miejsce wtedy, gdy bez wątplenia miały miejsce uchybienia, na które powołuje się skarżący i jest pewne, że wywarły one wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia albo podniesione zarzuty oczywiście uzasadniają wniesiony środek zaskarżenia. Skarżący musi zatem wykazać, że wyrok zapadł z oczywistym, rażącym naruszeniem przepisów prawa lub podstawowych zasad obowiązujących w praworządnym państwie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 czerwca 2008 r., III CSK 110/08, nie publ.) i jest - na skutek stwierdzonego naruszenia - oczywiście błędny.

Analiza uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie potwierdza stanowiska o oczywistej zasadności wniesionego nadzwyczajnego środka zaskarżenia. Zgodnie z ugruntowanym stanowiskiem Sądu Najwyższego, przed wejściem w życie art. 305¹-305⁴ k.c. było dopuszczalne nabycie w drodze zasiedzenia na rzecz przedsiębiorcy służebności odpowiadającej treścią

służebności przesyłu (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2008 r., III CZP 89/08, Biul. SN 2008, nr 10, poz. 7; uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2013 r., III CZP 18/13, OSNC 2013, nr 12, poz. 139; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 marca 2017 r., V CSK 356/16, nie publ.; uchwała Sądu Najwyższego z dnia 27 czerwca 2013 r., III CZP 31/13; OSNC 2014, nr 2, poz. 11). Okres występowania na nieruchomości stanu faktycznego odpowiadającego treści służebności przesyłu przed wejściem w życie art. 305¹-305⁴ k.c. podlega doliczeniu do czasu posiadania wymaganego do zasiedzenia tej służebności (zob. np. uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2002 r., III CZP 64/02, nie publ.).

W uzasadnieniu uchwały z dnia 22 maja 2013 r., III CZP 18/13, (OSNC 2013, nr 12, poz. 139) Sąd Najwyższy szczegółowo wyjaśnił, że celem wprowadzenia służebności przesyłu było potwierdzenie i uporządkowanie wcześniejszego orzecznictwa, nie zaś wprowadzanie nowego rodzaju prawa rzeczowego. Sąd Najwyższy podkreślił, że możliwość pełnego uwzględnienia stanu faktycznego istniejącego na nieruchomości przed dniem 3 sierpnia 2008 r. nie stoi w sprzeczności z gwarancyjnym charakterem norm prawa intertemporalnego. Możliwość pełnego zaliczenia okresu sprzed dnia 3 sierpnia 2008 r. na poczet czasu posiadania służebności przesyłu spełnia wymagania proporcjonalności wynikające z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP. Chociaż rozwiązanie to opiera się na ograniczeniu zakresu konstytucyjnej ochrony prawa własności (art. 21 ust. 2 i art. 64 Konstytucji RP) w zakresie koniecznym dla ochrony praw innego podmiotu (przedsiębiorcy), nie pociąga za sobą naruszenia zaufania do przewidywalności działań ustawodawcy. Zarówno z punktu widzenia właściciela nieruchomości, na której istnieje stan odpowiadający służebności przesyłu, jak i przedsiębiorcy korzystającego z tej sytuacji, wprowadzenie art. 305¹ - 305⁴ k.c. nie oznaczało żadnej istotnej zmiany. Pierwszy zmuszony jest do znoszenia działania osoby trzeciej na swojej nieruchomości w tym samym zakresie, drugi natomiast może korzystać z urządzeń przesyłowych w takim samym zakresie, w jakim byłoby to możliwe we wcześniejszym stanie prawnym, oraz nabyć stosowną służebność w drodze zasiedzenia. Konstytucyjność tak interpretowanych przepisów była już dwukrotnie przedmiotem wątpliwości przedstawianych Trybunałowi

Konstytucyjnemu i postępowanie w obu sprawach zakończyło się umorzeniem (por. postanowienia z dnia 17 lipca 2014 r. w sprawie P 28/13 i z dnia 14 lipca 2015 r. w sprawie P 47/13). W Trybunale aktualnie oczekują na rozpoznanie analogiczne pytania prawne zgłoszone przez Sąd Rejonowy w G. i Sąd Rejonowy w B., połączone do wspólnego rozpoznania pod sygn. P 10/16. Okoliczność ta nie wskazuje jednak na oczywistość wniesionej skargi kasacyjnej, wobec ustabilizowanego kierunku wykładni Sądu Najwyższego, przyjmującego stanowisko odmienne po rozważeniu argumentów powoływanych obecnie przez skarżącego, lecz znanych i podnoszonych już wcześniej. Gdyby jednak doszło do rozstrzygnięcia tego zagadnienia po myśli skarżącego, zabezpieczeniem jego praw jest możliwość wznowienia postępowania na podstawie art. 401¹ k.p.c.

Z przytoczonych względów, wobec niestwierdzenia przesłanek przemawiających za przyjęciem skargi kasacyjnej powoda do rozpoznania, należało odmówić jej przyjęcia na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c.

Na wniosek uczestnika zawarty w odpowiedzi na skargę kasacyjną Sąd Najwyższy orzekł o kosztach postępowania kasacyjnego na podstawie § 5 pkt 3 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j.: Dz.U. z 2018 r., poz. 265, ze zm.).